

УДК 339.543

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА МИТНОГО ТАРИФУ ТА ЙОГО ФУНКЦІЇ

Дьяченко О.В., к.е.н., доцент, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
Зубко О.В., к.е.н., ст. викл., Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

Дьяченко О. В. Зубко О. В. Економічна природа митного тарифу та його функції.

Визначено економічну природу митного тарифу, розкрито механізм його реалізації через різні функції, що він виконує. Здійснено аналіз переваг та недоліків застосування адвалорних та специфічних ставок мита. Досліджено структуру митного тарифу України за способом нарахування мита за період 2001-2014 рр. Розглянуто принцип ескалації митного тарифу, що базується на понятті порівняльної конкурентоспроможності сировинних і готових виробів. Встановлено, що існує два основних підходи щодо побудови імпортного тарифу, які дозволяють раціонально побудувати структуру митних ставок за всією номенклатурою товарів: ескалація мита із зростанням ступеня обробки товару та ефективний тарифний захист. З метою визначення рівня тарифного захисту вітчизняних виробників розраховано середньозважені ставки митного тарифу України в розрізі угруповання товарів за широкими економічними категоріями, а також за основними класами товарів у системі національних рахунків. Встановлено, що Митний тариф України знаходиться в процесі постійного реформування. Наголошено на необхідності при перегляді ставок мита на імпортовані товари здійснювати ітеративний моніторинг стану зовнішньої торгівлі та внутрішнього ринку чутливих промислових і сільськогосподарських товарів, що є найбільш уразливими для іноземної конкуренції.

Diachenko O. Zubko E. The economic nature of the customs tariff and its functions

The economic nature of the customs tariff is defined, the mechanism of its implementation through the various functions it performs is revealed. The advantages and disadvantages of the use of ad valorem and specific rates of duty is analyzed. The structure of the Customs Tariff of Ukraine according to the method of calculation of fees is examined for period 2001-2014. Reviewed the principle of escalation of construction customs tariff based on the notion of relative competitive of raw materials and finished products. Established that there are two basic approaches to constructing the import tariff, which allow to construct rationally structure of customs duties for the entire range of products: escalating tariffs with increasing the degree of processing the goods and the effective tariff protection. In order to determine the level of tariff protection of domestic producers average weighted the Customs Tariff of Ukraine in terms of goods groups by broad economic categories and basic classes of goods in the national accounts is calculated. Established that Customs Tariff of Ukraine is in the process of permanent reform. When viewing the customs duties on imported goods marked the necessity to carry out an iterative monitoring the state of foreign trade and domestic market of sensitive industrial and agricultural goods, which are most vulnerable to foreign competition.

Дьяченко О. В. Зубко Е. В. Экономическая природа таможенного тарифа и его функции.

Определена природа таможенного тарифа, раскрыт механизм его реализации через различные функции, которые он выполняет. Осуществлен анализ преимуществ и недостатков применения адвалорных и специфических ставок пошлины. Исследована структура таможенного тарифа Украины в зависимости от способа начисления пошлины за период 2001-2014 гг.. Рассмотрен принцип эскалации таможенного тарифа, основанный на понятии сравнительной конкурентоспособности сырьевых и готовых изделий. Установлено, что существует два основных подхода к построению импортного тарифа, которые позволяют рационально распределить структуру таможенных ставок по всей номенклатуре товаров: эскалация пошлины с увеличением обработки товара и эффективная тарифная защита. С целью определения уровня тарифной защиты рассчитаны средневзвешенные

ставки таможенного тарифа Украины в разрезе товаров по широким экономическим категориям, а также по основным классам товаров в системе национальных счетов. Установлено, что Таможенный тариф Украины находится в процессе постоянного реформирования. Отмечена необходимость при просмотре ставок пошлины на импортируемые товары осуществления постоянного мониторинга состояния внешней торговли и внутреннего рынка чувствительных промышленных и сельскохозяйственных товаров, являющихся наиболее уязвимыми для иностранной конкуренции.

Постановка проблеми. Останнім часом у зовнішньоекономічній діяльності України відбулися кардинальні зміни, які, насамперед, відображають загальносвітові тенденції, що пов'язано з глобалізацією світової економіки, важливою складовою якої є лібералізація зовнішньоекономічної сфери. У контексті цього, в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності особлива увага приділяється функціонуванню митно-тарифної системи. Отже, актуальність дослідження обумовлюється необхідністю аналізу співвідношення протекціонізму та вільної торгівлі на сучасному етапі, оскільки нерівномірність економічного розвитку різних країн призводить до перегляду багатьма урядами своїх підходів до зовнішньоторговельної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти функціонування митно-тарифної системи країни висвітлювалися у працях багатьох вітчизняних дослідників, серед яких І.Г. Бережнюк, С.Г. Войтов, О.П. Гребельник, О.Ю. Григор'єв, І.В. Ємченко, І.М. Карамбович, О.Є. Кузьмін, О.О. Курок, О.Г. Мельник, Т.М. Мельник. Проте, з метою підвищення конкурентоспроможності товарів на світовому ринку, визначення функцій митного тарифу потребує постійного дослідження.

Метою статті є визначення економічної природи митного тарифу та його функцій, а також здійснення аналізу структури митного тарифу України.

Викладення основного матеріалу. Основним інструментом реалізації митної політики є митний тариф, який використовується для цілей тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, ведення статистики зовнішньої торгівлі, здійснення митного оформлення товарів, проведення митного контролю, вивчення кон'юнктури ринку.

За характером дії митний тариф відноситься до економічних регуляторів зовнішньої торгівлі. Його економічне значення пов'язане зі здатністю впливати на ціну товару та відокремлювати національний ринок від світового [2, С. 85]. Економічна роль митного тарифу полягає, насамперед, у тому, що, впливаючи на ціну товару та відмежовуючи національний ринок від світового, тариф сприяє підвищенню конкурентоспроможності товару, що, у свою чергу, позначається на темпах розвитку, обсягах прибутку в окремих галузях економіки, нівелюється різниця в національних та міжнародних умовах виробництва.

Захисний механізм митного тарифу реалізується через так званий ціновий ефект – зумовлене ним подорожчання імпортованих товарів дає змогу вітчизняному товаровиробнику скористатися ціною перевагою. У результаті дії цього механізму встановлюється певне співвідношення між світовими цінами та цінами на внутрішньому ринку. Ефективність тарифного захисту обумовлюється тим, наскільки сформованим є останній, а звідси, якими є характер конкуренції та імпортозаміщення на ньому, чинники розвитку тощо [5].

Як інструмент захисту національної економіки мито використовується як розвиненими країнами, так і країнами, що розвиваються. При цьому, як правило, у країнах, що розвиваються ставки мита істотно вищі, ніж у розвинених країнах. Це пояснюється тим, що країни, що розвиваються за допомогою митного оподаткування захищають певні галузі національної економіки, що, у свою чергу, сприяє їх прискореному розвитку [3, С. 177]. Знижуючи чи підвищуючи ставки митного тарифу, країна завжди ризикує: у першому випадку – отримати перенасичення внутрішнього ринку імпортованими товарами, що призведе до зменшення національного виробництва таких товарів, а у другому – завести країну у глухий кут міжнародної економічної ізоляції. Тому завжди необхідно проводити виважену митно-тарифну політику і зважати на власні економічні інтереси.

Реалізація регуляторної і захисної функцій мита заснована на перерозподілі доданої вартості від іноземних товаровиробників на користь національних. Таким чином, загальний рівень тарифного захисту в галузі визначається додатково забезпечуваною величиною доданої вартості.

Мита також вирішують завдання захисту від несприятливого впливу іноземної конкуренції, зниження частки національних товарів на внутрішньому ринку і скорочення масштабів їх виробництва. У той же час рівень тарифного захисту повинен забезпечувати позитивний вплив іноземної конкуренції, що стимулює зростання якості товарів національних виробників, зниження загального рівня витрат у галузі, використання прогресивних технологій і сучасних матеріалів.

Чим вище рівень економічного розвитку країни, чим багатша та різноманітніша система її зовнішньоекономічних зв'язків, тим меншу роль відіграють у її митній політиці фіскальні мотиви, тим більше ця політика визначається комплексною стратегією створення для національної економіки сприятливих умов розвитку. І як наслідок посилення ролі митного тарифу та застосування його в якості регулятора розвитку національної економіки, що дозволяє, полегшуючи або ускладнюючи ввезення в країну або вивезення з неї певних товарів, впливати на торговельні потоки, забезпечити збалансованість зовнішньоторговельного обміну, свідомо формувати господарську структуру, поступово змінювати місце країни в міжнародному поділі праці. За способом нарахування розрізняють такі види ставок у митному тарифі: адвалорні, специфічні та комбіновані.

Таблиця 1 – Переваги та недоліки застосування адвалорних та специфічних ставок митного тарифу

Переваги	Недоліки
Адвалорне мито	
<ul style="list-style-type: none"> - незалежність ставок від національних валют і індивідуальних характеристик товарів, що полегшує їх порівняння у процесі міжнародних торговельних переговорів; - автоматична зміна мита після зростання або зниження ціни; - стягування вищого мита з дорожчих товарів, аніж з дешевших тієї самої категорії; - стабільність доходів держави у разі інфляції (за умови, що не змінюється об'єм імпорту). 	<ul style="list-style-type: none"> - втрата захисної функції у разі зниження цін на імпортні товари (тому більшість митних платежів на сільськогосподарську продукцію встановлюється на основі ваги товарів); - зменшення державних доходів у разі зниження цін; - необхідність регулярного проведення аудиту бухгалтерської документації імпортера або експортера з метою перевірки правильності визначення митної вартості товарів.
Специфічне мито	
<ul style="list-style-type: none"> - легке визначення критерію обчислення розміру мита; - забезпечення уніфікованого застосування мита на всій митній території; - зниження ризику шахрайства порівняно з визначенням мита за адвалорними ставками; - забезпечення захисту у разі падіння цін; - захищення дешевих імпортних товарів; - стабільність державних доходів (за умов відсутності інфляції і збереження обсягів імпорту). 	<ul style="list-style-type: none"> - втрата захисної функції у разі інфляції; - зменшення державних доходів у разі зменшення об'ємів імпорту; - незахищеність дорожчих якісних товарів порівняно з дешевшими; - складність порівняння у процесі міжнародних торговельних переговорів; - необхідність регулярної адаптації ставки мита у разі зміни цін, що створює високе адміністративне навантаження як на уряд, так і на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Адвалорні ставки встановлюються у відсотках до митної вартості товарів та є найпоширенішим видом мита. Зазвичай вони застосовуються до товарів, які мають різні якісні характеристики в межах однієї товарної групи. Розмір мита залежить від рівня зовнішньоторговельної ціни і, відповідно, від митної вартості товару. Сильною стороною адвалорного мита є те, що воно підтримує однаковий рівень захисту внутрішнього ринку незалежно від коливання цін на товар, змінюються лише доходи бюджету. Слабкою стороною є те, що воно передбачає необхідність митної оцінки вартості товару. Оскільки ціна товару може коливатися під впливом численних економічних (обмінний курс, процентна ставка та інші) і адміністративних (митне регулювання) факторів, застосування адвалорного мита пов'язано із суб'єктивністю оцінок, що залишає місце зловживанням.

Специфічні ставки встановлюються в грошовому виразі у вигляді певної суми з маси, об'єму чи штуки товару. Специфічні ставки митного тарифу, зазвичай, застосовуються до стандартизованих товарів і мають незаперечну перевагу, оскільки прості в адмініструванні та, у більшості випадків, не залишають спокуси для зловживань. Однак рівень митного захисту за допомогою специфічного мита сильно залежить від коливання цін на товари. Отже необхідно постійно підтримувати відповідність між динамікою світових і внутрішніх цін та ставкою мита. Розглянемо детальніше переваги та недоліки адвалорних та специфічних митних ставок (табл. 1).

Адвалорні та специфічні ставки мита по-різному реагують на зміну рівня цін на світовому ринку: при підвищенні цін більш ефективним виявляється адвалорне мито, при зниженні – специфічне. Комбіновані ставки більшою мірою перешкоджають заниженню митної вартості товару, оскільки мито нараховується з урахуванням специфічної складової. Труднощі в застосуванні комбінованих ставок полягають у невідповідності між абсолютною величиною мита, що розраховується за адвалорною складовою, та абсолютною величиною мита, що розраховується за специфічною складовою, відносно всіх товарів у рамках окремої товарної позиції. Ця проблема пов'язана з високим ступенем уніфікації ставок митного тарифу. Введення більш диференційованих ставок дозволяє вирішити цю проблему.

Упродовж 2001–2005 рр. структура ввізного митного тарифу України за способом нарахування ставок характеризується переважанням частки адвалорних ставок, яка становила 79,7%, а на час вступу до СОТ зросла до 98,5% (табл. 2).

Таблиця 2 – Структура митного тарифу України за способом нарахування мита¹

Період	Адва- лорна	Частка, %	Специ- фічна	Частка, %	Комбі- нована	Частка, %	Всього
04.05.2001-30.11.2005	8738	79,74	1782	16,26	438	4,00	10958
01.12.2005-30.12.2007	10387	92,30	671	5,96	196	1,74	11254
01.01.2008-15.05.2008	10191	92,29	656	5,94	196	1,77	11043
16.05.2008-15.01.2009	10882	98,52	163	1,48	–	–	11045
на 16.01.2009	10895	98,53	163	1,47	–	–	11058
на 25.10.2013	8681	79,60	1787	16,38	439	4,02	10907
на 01.01.2014	10357	99,00	105	1,00	0	0	10462

¹ За пільговими ставками Митного тарифу України.

Джерело: [1, 4], розраховано автором.

За цей період частка специфічних ставок зменшилася з 16,3% до 1,5 %, а комбінованих – з 4% до 0%. До чинного впродовж 2005–2009 рр. митного тарифу входило понад 11 тис. тарифних ставок, з яких більше 90% – адвалорних, що пояснюється вимогами СОТ збільшення кількості ставок у нульовому діапазоні й кардинального зменшення пікових та специфічних ставок, а також усунення комбінованих ставок. Але у 2013 р. кількість адвалорних ставок зменшилась на 20%. Водночас суттєво збільшилась частка специфічних

ставок, а також з'явилися комбіновані ставки. У 2014 р. відбулися значні зміни у митному тарифі – 99% склали адвалорні ставки, лише 1% – специфічні, і взагалі відсутні комбіновані ставки.

Рівень митного оподаткування товарів та його зміни визначаються процесами, що відбуваються як в економіці окремих країн, так і в світовій економіці в цілому. Встановлення рівня митного оподаткування залежить від цілого ряду факторів, таких як: розрив у рівні внутрішніх і світових цін товарів у різних країнах; ступінь концентрації виробництва та рівень монополізації ринку окремих товарів; наявність на цих ринках виробничих ланцюжків ТНК; співвідношення продуктивності праці і витрат виробництва в різних країнах. Як правило, ставки митних тарифів зростають в період погіршення економічної кон'юнктури, і знижуються в періоди зростання ділової активності.

У митному тарифі ставки повинні вибудовуватися за принципом тарифної ескалації, яка передбачає підвищення рівня митного оподаткування товарів у міру зростання ступеня їх обробки. Ступінь ескалації залежить від рівня ефективності переробки сировини. У країнах з високорозвинутою обробною промисловістю витрати на переробку сировини відносно нижче, тому ставки мита на продукти переробки будуть зростати повільніше. У деяких випадках не тільки сировину, але і продукти її переробки можуть ввозити безмитно.

Принцип ескалації – це принцип побудови митного тарифу, що базується на понятті порівняльної конкурентоспроможності сировинних і готових виробів. При прийнятті економічного рішення виникає ситуація, коли ввезення сировини і, наприклад, замовлення на виробництво всередині країни є істотно вигіднішими, ніж ввезення оброблених або готових виробів. Виходячи з цього принципу, рівень тарифного захисту ринку можна підвищити не тільки збільшуючи ставку мита на товари, але й знижуючи їх на сировину і напівфабрикати, що використовуються у виробництві відповідного товару, тобто збільшуючи різницю між ставками.

В інтересах захисту внутрішнього ринку та створення більш сприятливих умов для розвитку національного виробництва уряди керуються двома універсальними підходами щодо побудови імпортного тарифу: ескалація мита із збільшенням обробки товару та ефективний тарифний захист. Це дозволяє раціонально вибудувати структуру митних ставок за всією номенклатурою товарів.

Використання принципу ескалації в міжнародній торгівлі між розвиненими країнами, країнами, що розвиваються та найменш розвиненими країнами дозволяє закріплювати сировинну орієнтацію країн, що розвиваються, і найменш розвинених країн і стримувати їх розвиток, сприяючи зберіганню лідерства.

Найпоширенішим способом зіставлення і порівняння митних тарифів різних країн є розрахунок середньозваженої ставки мита, що дає уявлення про характер митно-тарифної політики. Тому, при проведенні оцінки тарифного режиму країни доцільно розраховувати цей показник. Він може бути корисним при визначенні загальних характеристик обкладання ввезним митом у країні. Для розрахунку цієї середньої ставки крім митного тарифу необхідні дані митної статистики країни щодо імпорту, побудовані за тією ж номенклатурою та системою, що і митний тариф. Результати розрахунків свідчать, що протягом останніх років середньозважені ставки митного тарифу України зазнали певних змін (табл. 3).

Аналіз середньозважених ставок за класами товарів свідчить, що найбільш високий рівень тарифного захисту зберігається в найближчі роки для легкових автомобілей, найнижчий – щодо імпорту проміжних товарів, що використовуються у процесі виробництва. Привертає увагу той факт, що у 2013 р. середньозважені ставки митного тарифу збільшилися майже за всіма групами товарів (крім споживчих товарів). Це пояснюється тим, що правилами СОТ не заборонено змінювати зобов'язання, погоджені країною при приєднанні до СОТ, особливо, якщо країна зарезервувала за собою таке право (що було зроблено Україною при вступі у СОТ).

Таблиця 3 – Середньозважені ставки митного тарифу України в розрізі угруповання товарів за широкими економічними категоріями у 2007-2013 рр.

Найменування групи	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Всього	2,91	2,81	1,64	1,81	1,58	1,89	2,11
Продовольчі товари та напої:	4,34	5,73	4,27	3,89	3,50	3,98	3,54
- сировина для промисловості	0,94	2,11	0,96	0,75	0,90	0,79	0,94
- сировина для власних потреб	3,28	4,04	2,49	2,76	2,52	2,60	2,41
- продукти переробки для промисловості	1,63	5,69	3,91	2,21	1,77	4,07	2,52
- продукти переробки для власних потреб	5,78	6,70	5,61	5,39	4,82	5,16	4,74
Промислові товари:	1,81	1,81	1,83	1,73	1,68	1,85	1,78
- сировина	1,44	1,66	1,44	1,51	1,42	1,42	1,14
- продукти переробки	1,86	1,84	1,89	1,77	1,71	1,91	1,86
Паливо і мастильні матеріали:	0,004	0,02	0,01	0,004	0,004	0,005	0,01
- сировина	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- продукти переробки - інші	0,10	0,35	0,38	0,22	0,24	0,18	0,03
Капітальне обладнання (крім транспорту), частини і устаткування	2,10	1,67	1,39	1,20	1,21	1,20	1,21
- капітальне обладнання	2,16	1,68	1,31	1,09	1,10	1,20	1,18
- частини і устаткування	1,91	1,63	1,60	1,49	1,55	1,20	1,26
Транспортні засоби, обладнання, частини	10,06	7,69	6,20	5,84	5,81	5,67	7,44
- легкові автомобілі	21,19	12,97	10,59	8,77	8,48	8,47	10,14
- транспортне обладнання							
- - промислове	5,31	6,25	5,98	6,02	5,99	5,26	6,73
- - непромислове	9,25	9,08	8,12	8,31	7,28	7,93	7,41
- частини і приладдя	1,83	1,80	2,07	2,21	1,99	2,07	3,72
Споживчі товари	3,96	4,44	3,48	3,82	3,39	4,17	3,77
- тривалого користування	6,23	5,15	4,03	3,80	3,79	3,86	3,98
- з обмеженим терміном користування	8,23	9,25	8,89	8,79	8,20	9,30	8,09
- короткочасного користування	2,26	2,28	1,91	2,00	1,79	1,80	1,73
Інші товари	2,07	6,37	3,29	3,82	4,86	3,80	3,48

Джерело: [6], розраховано автором.

У табл. 4 наведено розподіл середньозважених ставок митного тарифу за основними класами товарів у системі національних рахунків.

Таблиця 4 – Середньозважені ставки митного тарифу України за основними класами товарів у системі національних рахунків у 2007-2013 рр.

Найменування групи	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Всього	2,91	2,81	1,64	1,81	1,58	1,89	2,11
Засоби виробництва	2,70	2,62	1,85	1,80	1,86	2,00	2,01
Інші товари	2,07	6,37	3,29	3,82	4,86	3,80	3,48
Легкові автомобілі	21,19	12,97	10,59	8,77	8,48	8,47	10,14
Проміжні товари	1,12	1,34	0,92	1,03	0,89	1,06	1,20
Споживчі товари	4,42	5,03	3,90	4,08	3,67	4,23	2,75

Джерело: [6], розраховано автором.

Відповідно до умов приєднання України до СОТ, граничний рівень митного захисту було зафіксовано на значно нижчому рівні, ніж у більшості її торговельних партнерів. Тому логічно, що після набуття певного досвіду участі у СОТ та проявлення певних негативних впливів тарифного регулювання, Україна задекларувала намір скористатися правом щодо зміни тарифних позицій.

Різниця між середньоарифметичним та середньозваженим рівнями свідчить про ступінь диференціації ставок митного тарифу. Чим більший розрив, тим більше високих ставок встановлено за окремими тарифними позиціями і тим вище захисна функція тарифу.

Висновки.

Митний тариф України знаходиться в процесі постійного реформування. Але не завжди за процедурою зміни ставок мита на який-небудь товар можна побачити глибокий економічний аналіз сформованої у відповідній галузі ситуації. Перегляд ставок мита на імпортовані товари доцільно здійснювати на основі ретельного аналізу стану національної економіки, динаміки національних і світових витрат, цін: світових, виробників-постачальників імпортової продукції, вітчизняних виробників аналогічної продукції і реально створених цін на внутрішніх ринках, потреб країни і можливостей заміщення імпортованої продукції, продукцією вітчизняного виробництва. Разом з тим, необхідно здійснювати постійний моніторинг стану зовнішньої торгівлі та внутрішнього ринку чутливих промислових і сільськогосподарських товарів, найбільш уразливих для іноземної конкуренції. Також необхідний постійний контроль ринкової частки імпортованих товарів на українських товарних ринках, підвищення оперативності у відстеженні обсягів імпорту для створення превентивного механізму тарифного захисту.

Список використаних джерел:

1. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності [текст] : підручник. / 4-те вид. перероб. та доп. / О.П. Гребельник – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 452 с.
2. Дюмулен И.И. Международная торговля. Тарифное и нетарифное регулирование: Учебник/ И.И. Дюмулен. – [3-е изд.] – М.: ВАВТ, 2011. – 518 с.
3. Мельник Т. Тарифне регулювання у контексті членства України в СОТ // Вісник Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – 2009. – №2. – С. 5–11.
4. Назарова Л.В. Необхідність тарифного захисту внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції України. /Назарова Л.В.// Экономика и управление. – 2012. – № 5. – С. 65-70.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Ключові слова: митний тариф, мито, рівень митного захисту, адвалорне мито, специфічне мито, комбіноване мито.

Ключевые слова: таможенный тариф, пошлина, уровень таможенной защиты, адвалорная пошлина, специфическая пошлина, комбинированная пошлина.

Key words: customs tariff, level of customs protection, advalorem duty, specific duty, combined duty.